

ትግራይ ትግራኚ /ኣጋዓዝያን

ፍልልያት ደቂ ሰብ (ባህሊ ፤ቋንቋ፤ መበቆል፤ ሃይማኖት) ኣብ ፍትሒ ዝነግሱሉ እዋን ፍልልያት ኮይኖምዮም ዝተርፉ፤

ዓመጽ ክነግስ እንኮሎ ኸኣ ከም መርዛም መናቆቲ ይኾኑ።

ብቋንቋኻ፤ ብመበቆልኻ፤ ብሃይማኖትኻ ንዓማጺ ምምሳል ዋሕስ ድሕነትኻ ክኸውን ኣይክእልንዮ፤ዓማጺ ሓውኻ ዝብላዕ እንተሲኢኑ ክበልዓኻዮ።ልብኻ ኣይተውድቅ።

ቋንቋኻ ዝዛረቡ፤ መበቆልኻ ዝመበቆሎም፤ ሃይማኖትኻ ዝሃይማኖቶም፤ ዝብጽሑኻ ሰባት ክውጽዑኻ ከም ዝኸእሉ፤ ብኣንጻሩ ኸኣ ብባህሊ ፤ብቋንቋ፤ ብመበቆል፤ ብሃይማኖት ዘይብጽሑኻ ሰባት መሰልኻ ክሕልፈልኻ ከም ዝኸእሉ ዘይፈልጥ ሰብ እንተሎ ሽግርዮ። ኣብ ርእሲ ሽግር ምዃኑ እዚ ኸምዚ ሰብ፤ ኣደዳ ናይቶም ናይ ዘርኢ ምልዕዓላት ዝገብሩ፤ ናይ ሃገር ትርጉም ዘነኣእሱ ናይ ትግራይ ትግርኚ/ኣጋዓዝያን “ፈላስፋታት”ግዳይ ኮይኑ ብኣኣም ክጽሎን ክህውትትን ጽልኢ ከሓድርን ስለ ዝኸእል ፤ ኣብ ልክዕ ቦታ ደውሎ ንኸርእይ ዝሕግዞ ሓበረታ ምሃቡ ኣገዳሲ ይኸውን። ስለዚ፡-

- መግዛእቲ እናተሰገዘሉ ሓደሽቲ ሃገራት እናተፈጥሩ (ናይ ሓደ ውሱን ቦታ ጂኦ ፖለቲካ ብመሰረትቲ መግዛእቲ ዝሓንጠጡ ክውሰን ምስ ተገብረ) ጉሮማይለ ወይ ልቕብቃብ ሃገራት ተፈጥሩ። ብዝያዳ ኣብ ኣፍሪቃ ። ኤርትራ ሓንቲ ካብ ኣተንያ።
- እዘን ሃገራት እዚኣተን ሰፈርተን በበይኑ ባህሊ ፤ቋንቋ፤ መበቆል፤ ወዘተ ክህልዎም ርዱእ ነገር ዮ። ዝኾነት ሃገር ኣብ ኣፍሪቃ ዜጋታታ ምስ ኣብ ጎረቤታ ሃገር ዘለዉ ዜጋታታ ብባህሊ ብቋንቋ ብትውልዲ ይዛመዱዮም።
- ኤርትራ ናይ ማዕረ ዝብጽሕዋ ኣስላምን ክርስቲያንን ሃገርያ።
- ከምቶም ትግርኛ ዝዛረቡ ኤርትራውያን ትግርኛ ዝዛረቡ ኢትዮጵያውያን (ተጋሩ) ዘለዉ፤ ካብ ኤርትራ ክሳብ ወሎ ዓፋር ዝዛረቡ ዓፋር ከምዘለዉ፤ ከምኡውን ሃደንደዋን ትግርኛ ዝዛረቡ ሱዳናውያን ከም ዘለዉ ምፍላጥ።

- ሃገረ ኤርትራ ከበሃል እንኮሎ ኣብ መጨርዝታ 19 ክፍለ ዘመን ዝተፈጥረት ሃገር ማለትዮ። ንኤርትራ ተወፋይነትካን ክሕደትካን ካኣ ካብዚ እዋንዚ ይጅምር። ኣብዚ ጽውጽዋይ ኣይሰርሕንዮ።
- ራስ ኣሉላ ሒዝዎም ዝመጸ ዓሳክር ብመሰረት ናይ ዮውሃስ/ ኣሉላ ናይ መሬት ኣዋጅ ተቀማጦ ወይ ደቀባት /ደቂ መሬት ኮይኖምዮም (ብቲ ደሓር ማእከላይ ዓሌት/ ደቂ 40 ተባሂሉ ዝፍለጥ) ጥልያንውን ነዚ ሕጊ ስለ ዘጽደቆ ምስ ምስፍሕፋሕ ከተማታት፤ምስ ሰብ ገጠር ንኸተማ ምውሓዝ ንዝተፈጥረ ሃጓፍ ንምዕጻው ካብ ኢትዮጵያ ዝበዘሉ ተጋሩ ብምምጻእም ቁጽሮም ኣብ ገጠራት ከበሳ ኤርትራ ኣዚዮ በዚሉዮ። (ብማዕረቶም ተቀማጦ። እንተዘይ በዚሉ)
- ኣብ ዘመን ዓዲይ ዓዲይ (40ታት) እዞም ሓደሽቲ ተቀማጦ ኣብ መንጎ ዓዲ ትውልደምን ዓዲ እንጀረኣምን ተቀርቂሮም ፤ ሓደ ኮይነን ክነብራሎም ስለ ዝደለዩ ኣንድነትዮም መርጸም፤ ትግራይ ትግርኛ ግና ክንድቲ ዝድለ ኣይከደን ምኽንያቱ እቲ ናይ ሃጻ ሃይለስላሴን እስኤልን ኣመሪካን ደገፍ ዝነበሮ ኣንድነት ስለ ዝነበረ።
- እዞም ሰባት እዚእም ከም መርገጽ ኣንድነት ምምራጻም ገበን ኣይነበረን (ብዓይኒ መሰል ክረኣ እንኮሎ)፤ እቲ ገበኖም ብሃይለ ስላሴ እናተደገፉ ንመርገጻም ብሸበራ/ብሸፍትነት ከዔውቱ ምምራጻም፤ ናይ ደምበ ናጽነት ትካላት ምንዳድ ፤ መራሒቲ ምቅንጻልን ነቲ ክሳብ ሕጂ ፈኸም ዝብል ዘሎ ሃይማኖታዊ ቅርሕንታት ዶጊሎም ምኻዶምን ወዘተንዮ።
- 2ይ 3ይ ወለደኣም ግና ከም ሰቡ ኣብ ቃልሲ ዝተሳተፈን፤ ነቲ ብደምን ዓጽምን ረሃጽን ሕርማንን ዝደልደለን ዝተጠርዩን ሃገራውነት ከም ሰቡ ግደ ከምዝነበሮ መጠን ንሉኡላውነት ኤርትራ ተሓላቂ ክኸውንዮ ዝግባእ፤
- ደረሰቲ ታሪኽ ጽውጽዋይ ኣጋጣዚያን / ትግራይ ትግርኛ ኣብቲ ዳሕራዊይ ወለዶ ደቂ 40 ከይተደረቱ ንኹሉ ትግርኛ ተዛራቢ ንኣብ ኣእምሮኡ ዘሎ ኤርትራዊ ስነ ልቦና ከቋስሉ ዝገብርዎ ብዙሕዮ
- ቀደም ዶብ ከይተሓንጸጸ ፤ ህዝቢ ከይበዘሐ እንኮሎ ተጓዲዝካ ኣብ ማይን ሳዕርን ዝረኸብካሉ ኮፍ እንተልካ መን ኢኻ ዝብለካ ኣይነበረን፤ ነቲ ካብ ደቂ ሰባት ተፈልዩ ዘይፈልጥ ዝምታ/ ሸፍትነት ከኣ ብሓቢርካ ምንባር / እንዳን ስድራን ኮንካ ትገጥም ወይ ዘይዓቕምኻ ኮይኑ ኢድካ ትህብ። ትግብር።
- ንኣብነት እቶም ቋንቋን ፍደላትን ባህልን ሒዞም ናብዚ ሕጂ ንነብረሉ ዘሎና ቦታ ካብ ደቡብ ደሴት ዓረብ ከመጹ እንኮሎዉ ዕድመ ቀሪቡሎም ወይ ፓስፖርቲ ሒዞም ኣይኮነን። ዓለምና ውሑድ ሰብዮ ዝነብራ ነይሩ።

- ንኣብነት ብዝሒ ተቀማጦ ከተማ ኣስመራ ኣብ 1935 ዓ/ም 15000 ጥራሕ'ዩ ነይሩ ። ህዝቢ ኤርትራ ኸኣ ኣብ 1908 ዓ/ም 275000 ይግመት ነይሩ። (በቆጻጽራ ኢጋዓዝያን ቅድሚቲ ዝብልዎ ኣሸሓት ዓመታት ክንደይ ነይሩ ማለት'ዩ !?)
- ትግራይ ትግራኚ (ኢጋዓዝያን) “ ኣሸሓት ዓመታት ዝጸነሑ ታሪኽ'ዶ ገለዶ'ዮም ዝብሉና “ (ምናልባት ቅድሚ ኣዳም ምፍጣሩውን ክኸውን ይኸእል'ዶ ይኸውን ! !)
- ኣሸሓት ዓመት ክበሃል እንኮሎ ክንደይ ዝጸነተ ዝተዳቀለ ዝተወልደ ቋንቋታት ኣሎ፤ ባህል'ውን ከምኡ ፤ እንተላይ ወለዶ እንተላይ እምነታት።..... ጽላሌ ! ብዛዕባ እንጀራ ፤ ብዛዕባ ጡሙይ ከብዲ፤ ብዛዕባ ክብሪ ሰብ እንተዝጸውዮ'ዶ ኣይምሓሸን !
- ትውልድና ፤ ቋንቋና፤ ባህልና፤ ሕብርና ብዘይ ዝኾነ ይኹን ናትና ምርጫ ገሊኡ ምሳና ዝተውልደ ገሊኡ ኸኣ ዝጸነሓና'ዩ። ስለዚ ነዝታት መሰረት ገይሩ ዘረሳስነና ሰብ ይኹን ማሕበር ክንጥንቀቅሎም ኣሎና።
- ስነ ሓሳብ ኢጋዓዝያን ሳላ'ቲ ስሉጥን ቀልልን ናይ ዘመና መራኸቢ ብዙሓን ውጢም ውጢም ክብል እንተኻኣለ፤ ብመሰረቱ ካብ ዝፍጠር ካብ ዝተቀልዖ ዝተደጎሎ ይበዝሕ፤ ንኣብነት ኣብ ዘመነ ብረታዊ ቃልሲ ደሃይ ኣይነበሮን።
- ካብ መለለይታት ናይዚ ምንቅስቃስ'ዚ፤ ጸፊ ኤርትራዊ ልኡላውነት ኮይኑ፤ እዞም ዝሰዕቡ ስለስተ ኸኣ ኣብ ኩሉ ናይ ጽልኢ ወፍርታቶም መማቅርቲ ቀመማት'ዮም 1- ካብ ክርስትያን እቲ ኣብ ኤርትራ ናይ ኣሰላምን ክስታንን ተኸባብርካ ምንባር ዝኣምንን ዝሰርሕን 2- ካብ ህዝቢ ኤርትራ ጀበርቲ 3-ካብ ቋንቋታት ዓረብኛ።

ብዝተረፈ ኣብ ዝኾነ ግዜን ቦታን ክንግደሰሉን ከነተኩረሉን ዘሎና፤ ከም መዔቀኒ ክንወስዶ ዘሎናን፤

- ሰብኣዊ ክብርና፤ ሃይማኖትና፤ ኮታ መሰላትና ይሕሎ'ሎ ድዩ ኣይሕሎን ኣሎ ፤ ይጉሰ ኣሎኹ ድዩ ወይስ ማዕረ ሰበይ ጉቦኤይ ይረክብ ኣሎኹ ዝብሉን ዝኣመሰሉን ጉዳያት ኮይኖም፤ ብእትበጽሑ መደምደምታ መሰረት ከኣ ክትኮኖን ክትገብሮ ዘሎካን ትውስን።
- ብክውንነትካ ተዛተ፤ ብጉዳይ ክብረትካን ክብረት ደቂ ሰብን ተገደስ፤ መሳልል ዝምድና ደቂ ሰባት ናብ ኣዳም'ዩ ዘብጽሕ፤ ንእተሰቀልካዮ መሳልል መጋዝ ኣትሒዞም ቁረጽ ክብሉኻ እንኮለዉ ከጽድፉኻ ደልዮም'ዮም። ተጠንቀቅ።

ኢጋዓዝያን ነቲ ስቕ ክብሉ ዝገበሮም ዘመን ዝመስል ዘመን ክመጽእ ዩ፤ደመና ዝጋረዳ ጸሓይ የላን ማለት ኣይኮነን !

AAHafiz 11/10/2019